

Warszawa, 8 października 2013 r.

Umiejętności Polaków – wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Dorosłych (PIAAC)

Młodzi Polacy potrafią tyle samo, co ich rówieśnicy z 22 krajów OECD. Wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych PIAAC pokazują, że w ciągu ostatnich 17 lat wzrósł poziom umiejętności dorosłych Polaków. Nadal jednak mamy dużo do zrobienia. Kto podnosi nasze wyniki w rankingu? Osoby z wyższym wykształceniem, pracujący w sektorach usług wiedzochłonnych, wysoko wykwalifikowani pracownicy biurowi.

Dzisiaj Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju OECD ogłasza wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych PIAAC. Badanie, które prowadzono w latach 2011-2012 w 24 krajach, zmierzyło kompetencje osób dorosłych w zakresie rozumienia tekstu, rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Badanie w Polsce przeprowadził Instytut Badań Edukacyjnych.

Kompetencje mierzone w PIAAC są niezbędne do funkcjonowania we współczesnym świecie oraz nabywania nowej wiedzy i nowych umiejętności. PIAAC dostarcza również informacji m.in. o związku pomiędzy kompetencjami, wykształceniem i sytuacją na rynku pracy. Dane uzyskane w badaniu pozwalają na ocenę jakości zasobów kapitału ludzkiego, a na tej podstawie także ocenę potencjału gospodarczego, spójności społecznej oraz identyfikację grup narażonych na ryzyko wykluczenia społecznego ze względu na niski poziom umiejętności.

Analiza wyników badania pozwala m.in. lepiej zrozumieć:

- efekty osiągnięte w ramach poszczególnych systemów kształcenia
- dopasowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb rynku pracy
- uwarunkowania równego dostępu do edukacji i mobilności międzypokoleniowej
- przejście osób młodych z edukacji na rynek pracy
- powiązania pomiędzy badanymi umiejętnościami a cechami społeczno-demograficznymi.

KOGO i JAK BADANO?

PIAAC mierzy kompetencje osób dorosłych w wieku od 16 do 65 lat, które w momencie zbierania danych mieszkały na terenie krajów objętych badaniem: Australii, Austrii, Belgii (część flamandzka), Cypru, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Japonii, Kanady, Korei Południowej, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji, Słowacji, Szwecji, Wielkiej Brytanii (Anglia i Irlandia Północna), Włoch i USA. Łącznie przebadano 166 tys. osób, w tym 9366 w Polsce.

Warto podkreślić, że badanie objęło bardzo zróżnicowaną populację: począwszy od osób urodzonych w 1947 r., rozpoczynających edukację na początku lat 50. i wchodzących na rynek pracy w latach 60., po osoby urodzone w 1996 r., które edukację rozpoczęły już w XXI wieku i, w wielu przypadkach, nie rozpoczęły jeszcze pracy zawodowej.

Wywiady PIAAC zrealizowano za pomocą kwestionariusza osobowego oraz testu mierzącego kompetencje, który mógł być rozwiązywany w wersji papierowej i na komputerze. Badanie trwało od sierpnia 2011 r. do pierwszego tygodnia kwietnia 2012 r.

SKALA UŻYTA W BADANIU

Wyniki PIAAC przedstawiono na skali: od 0 do 500. Średnia krajów OECD na skali rozumienia tekstu wyniosła 273 punkty, zaś na skali rozumowania matematycznego 269 punktów. Na skali rozumienia tekstu 50 pkt różnicy jest równoważne średniemu efektowi 7 lat edukacji (przeciętnie w krajach OECD). Dla kompetencji matematycznych ten sam okres uczenia się odpowiada wartości 55 punktów.

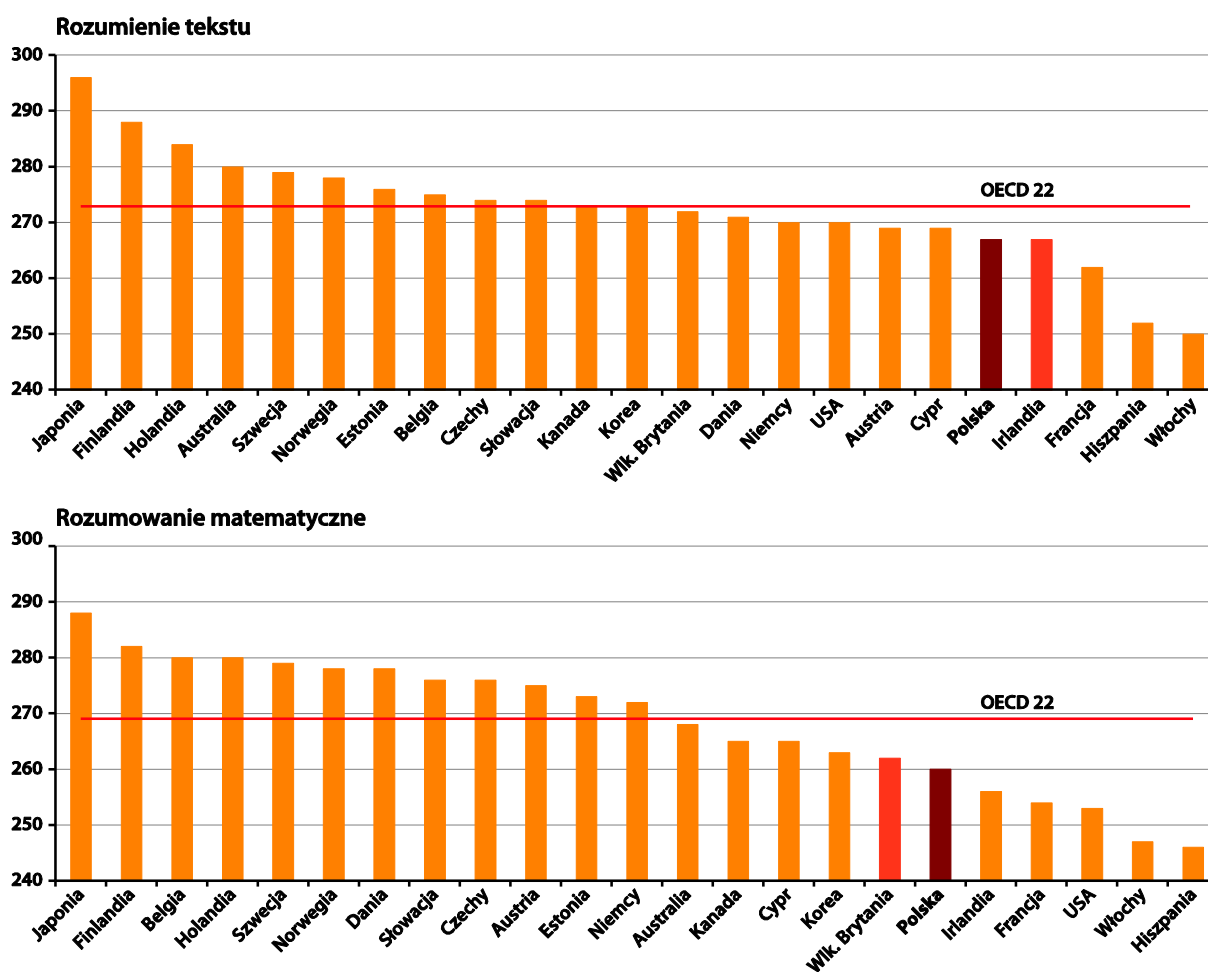
W celu ułatwienia interpretacji wyników skala została podzielona na 6 poziomów umiejętności rozumienia tekstu i umiejętności matematycznych (od poniżej 1 poziomu do poziomu 4 lub 5). Natomiast skala umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych ma 4 poziomy (od poniżej 1 do poziomu 3).

GŁÓWNE WYNIKI

Japończycy, Finowie i Holendrzy osiągnęli najwyższe średnie wyniki zarówno w zakresie kompetencji rozumienia tekstu, jak i w rozumowaniu matematycznym. Powyżej średniej krajów OECD w obu dziedzinach plasują się też mieszkańcy Szwecji, Norwegii, Estonii i Belgii. Włosi i Hiszpanie uzyskali najniższe wyniki w obu omawianych dziedzinach (Wykres 1).

Poziom umiejętności Polaków w wieku 16-65 lat jest niższy niż przeciętny poziom umiejętności mieszkańców krajów OECD, które wzięły udział w badaniu. Wynik Polski w dziedzinie rozumienia tekstu dzieli od średniej OECD 6 punktów (267 pkt. wobec 273 pkt.), a w dziedzinie rozumowania matematycznego – 9 punktów (260 pkt. wobec 269 pkt.). Gorszy wynik w zakresie rozumienia tekstu uzyskały Włochy i Hiszpania, podczas gdy wynik Irlandii jest zbliżony do polskiego. Natomiast przeciętny poziom rozumowania matematycznego Polaków jest porównywalny do wyniku Wielkiej Brytanii i jest lepszy niż wyniki Irlandii, Stanów Zjednoczonych, Włoch i Hiszpanii.

Wykres 1. Wyniki PIAAC osób w wieku 16-65 lat w 23 krajach



Kolorem jasnopomarańczowym oznaczono kraje, których wyniki nie różnią się istotnie statystycznie od wyników Polski.

JAK POPRAWIŁY SIĘ KOMPETENCJE POLAKÓW OD 1994 R.?

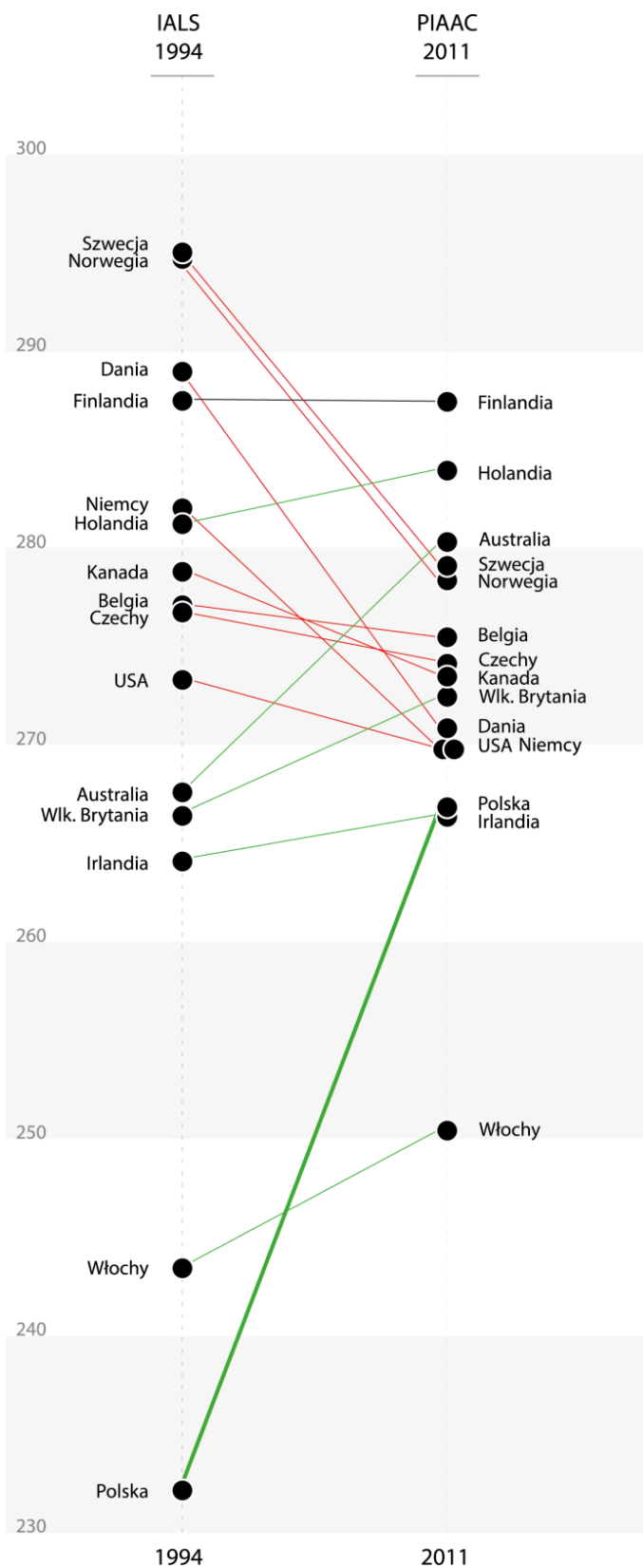
PIAAC nie jest pierwszym międzynarodowym badaniem mierzącym kompetencje osób dorosłych. Pierwszym było badanie IALS (ang. *International Adult Literacy Survey*), przeprowadzone w latach 1994-1998. Polska wzięła udział w pierwszej rundzie tego badania w 1994 r. Wówczas nasze wyniki uplasowały się na końcu listy. Przeciętnie gorsze wyniki mieli jedynie badani w Chile i Portugalii.

Przyjęta metoda badania pozwala na porównanie wyników PIAAC i IALS w zakresie rozumienia tekstu. W przypadku OECD średnia wyników pozostała praktycznie na tym samym poziomie. Natomiast Polska odnotowała największą poprawę spośród wszystkich krajów: w ciągu 17 lat nastąpił wyraźny wzrost poziomu kompetencji Polaków w zakresie rozumienia tekstu (o 35 punktów). O ile w 1994 r. ponad 40% osób dorosłych w wieku 16-65 lat posiadało bardzo niski poziom umiejętności rozumienia tekstu, to w 2011 r. odsetek ten spadł do 19%. Jednocześnie trzykrotnie więcej osób charakteryzuje się obecnie wysokim poziomem umiejętności (3% w IALS wobec 10% w PIAAC).



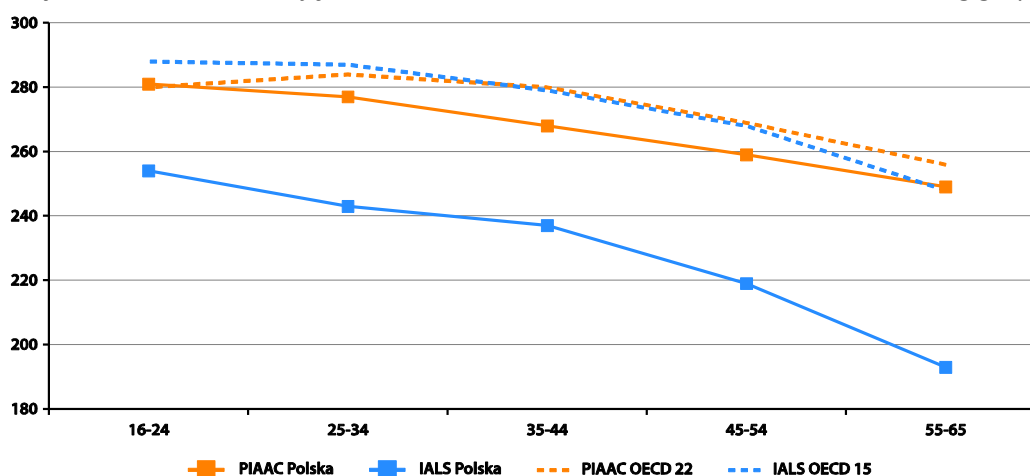
W efekcie, chociaż wyniki Polski w obydwu badaniach znajdują się poniżej średniej międzynarodowej, to dystans Polski do średniej OECD wyraźnie zmalał (z 42 punktów do 6).

Wykres 2. Wyniki badań IALS i PIAAC w 15 krajach



Największa poprawa wyników rozumienia tekstu w Polsce nastąpiła w grupie wieku 55-65-latków (o 56 punktów wobec 27-punktowej poprawy dla grupy wieku 16-24 lat) i jednocześnie to w tej grupie nastąpił najwyraźniejszy spadek odsetka osób na poziomie 1 lub niższym. Jest to prawdopodobnie związane ze zmianą wzorca aktywności zawodowej i zmniejszania się odsetków emerytów, rencistów bądź zatrudnionych w sektorach gospodarki wymagających niższych kwalifikacji, tj. grup osiągających przeciętnie niższe wyniki. Na poprawę polskich wyników wpłynęły także zmiany cywilizacyjne, w tym lepsze dostosowanie się do realiów społeczno-gospodarczych, w którym obecnie żyjemy. Warto podkreślić, że wyniki osób starszych uległy poprawie średnio we wszystkich krajach OECD.

Wykres 3. Rozkład umiejętności rozumienia tekstu w Polsce w PIAAC i w IALS wg grup wieku



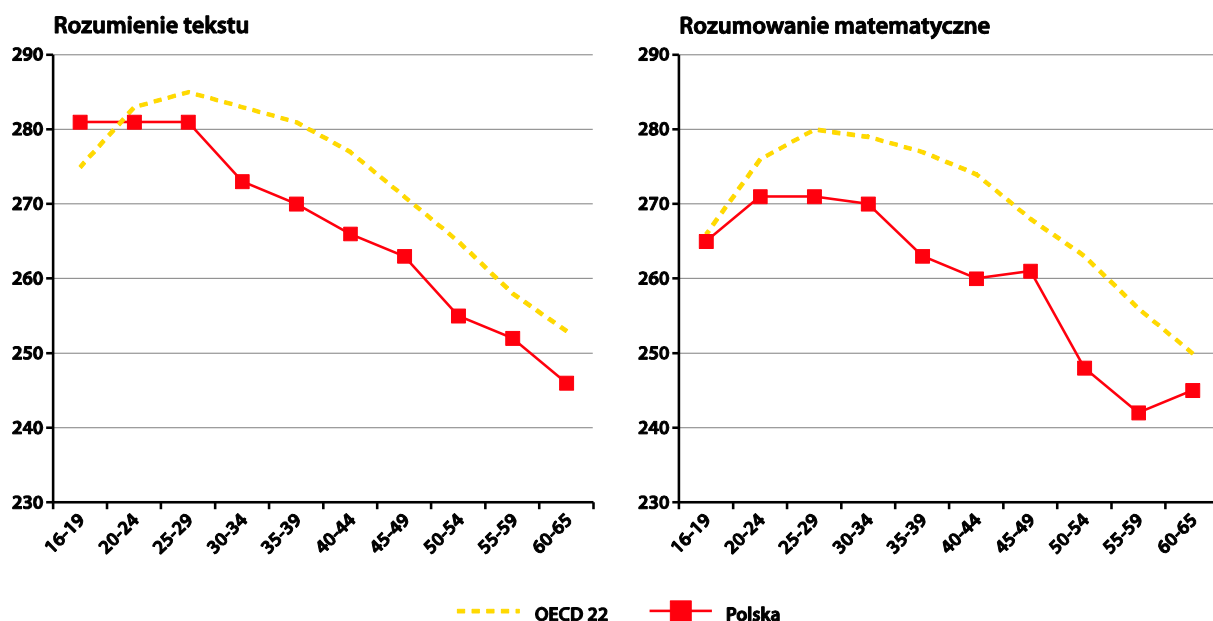
Poprawa wyników rozumienia tekstu w Polsce jest tym bardziej znacząca, że w niektórych krajach średnie wyniki osób dorosłych PIAAC okazały się gorsze niż wyniki IALS. Są to Szwecja, Dania, Norwegia, Niemcy oraz w mniejszym stopniu Kanada, Czechy i Stany Zjednoczone.

WIEK, PŁEĆ, MIEJSCE ZAMIESZKANIA – CO WPŁYWA NA NASZE KOMPETENCJE ?

W Polsce blisko 15% osób dorosłych posiada niski poziom zarówno umiejętności rozumienia tekstu, jak i rozumowania matematycznego, a kolejne 13% – jednej z tych dziedzin. Prawie wszystkie te osoby posiadają niski poziom umiejętności wykorzystywania TIK lub w ogóle ich nie posiadają. Jednocześnie 14% dorosłych Polaków osiąga bardzo wysokie wyniki w przynajmniej jednej z badanych dziedzin umiejętności. Badacze sprawdzili więc, które grupy wypadają wyraźnie lepiej i wyraźnie gorzej na tle całej populacji dorosłych.

Przeciętny poziom umiejętności jest niższy wśród osób starszych. W Polsce, podobnie jak w innych krajach, spadek poziomu badanych kompetencji obserwujemy od około 30 roku życia. Polaków w wieku 16-24 i 55-65 lat dzielą 32 punkty w rozumieniu tekstu i 25 punktów w rozumowaniu matematycznym.

Wykres 5. Profil umiejętności wg wieku w Polsce i przeciętnie w krajach OECD



Inny jest rozkład umiejętności rozumowania matematycznego w Polsce – grupa wieku 20-34 lat ma lepsze wyniki niż 16-19-latkowie. Pogarszanie się tych umiejętności rozpoczyna się wśród osób około 35. roku życia, tj. później niż w przypadku rozumienia tekstu. W przypadku rozumowania matematycznego najmłodszy (w wieku 16-19 lat) oraz najstarsi (w wieku 60-65 lat) badani mają wyniki na poziomie średniej OECD.

Kształtowanie się poziomu kompetencji kobiet i mężczyzn wyróżnia nasz kraj na tle międzynarodowym. W Polsce kobiety wypadają lepiej od mężczyzn w rozumieniu tekstu, w krajach OECD różnice są albo nieistotne statystycznie albo na korzyść mężczyzn. W przypadku umiejętności matematycznych w Polsce nie widać różnic między kobietami i mężczyznami, podczas gdy w pozostałych krajach mężczyźni mają lepsze wyniki średnio o 12 punktów. Różnice w wynikach ze względu na płeć nie zmieniają się znacząco z wiekiem.

Zależność umiejętności i wykształcenia jest bardzo silna. Osoby z wykształceniem wyższym w Polsce mają najlepsze wyniki, które są zbliżone do przeciętnych wyników obserwowanych w krajach OECD. W Polsce różnica między przeciętnymi wynikami osób z wykształceniem wyższym a osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym wynosi 70 punktów w rozumieniu tekstu i 74 punkty w rozumowaniu matematycznym. Wyraźnie niższe niż przeciętnie w OECD są wyniki osób z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym. Jest to tym bardziej niepokojące, że są to dość liczne grupy – wykształcenie zasadnicze zawodowe i średnie posiada 56% osób w wieku 25-65 lat.

Umiejętności mierzone w PIAAC są wyraźnie zróżnicowane w zależności od miejsca zamieszkania. Średni poziom umiejętności rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego w dużych miastach (powyżej 500 tys. mieszkańców) zdecydowanie przewyższa poziom umiejętności w mniejszych ośrodkach miejskich i na wsiach. W miastach powyżej 500 tys. mieszkańców odsetek osób uzyskujących niskie wyniki z rozumienia tekstu wynosi 10%, a na terenach wiejskich – 25%. Podobna relacja występuje w rozumowaniu matematycznym.

Wyniki badania PIAAC wskazują, że zarówno w Polsce jak i w pozostałych krajach OECD, wykształcenie rodziców w znacznym stopniu wpływa na umiejętności dzieci. Polacy wychowani przez najlepiej wykształconych rodziców nie odstają od średnich wyników analogicznej grupy w OECD. Natomiast wyniki Polaków, których rodzice mieli niższe poziomy wykształcenia są wyraźnie słabsze, także w odniesieniu do przeciętnych wyników osób o analogicznym pochodzeniu w krajach OECD.

Podsumowując, osoby, które częściej osiągają niższe wyniki w zakresie rozumienia tekstu, to przede wszystkim mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy terenów wiejskich, osoby z niższym wykształceniem oraz osoby niepracujące (bezrobotne lub bierne zawodowo). Te same cechy, z wyjątkiem płci, występują wśród osób osiągających słabe wyniki z rozumowania matematycznego.

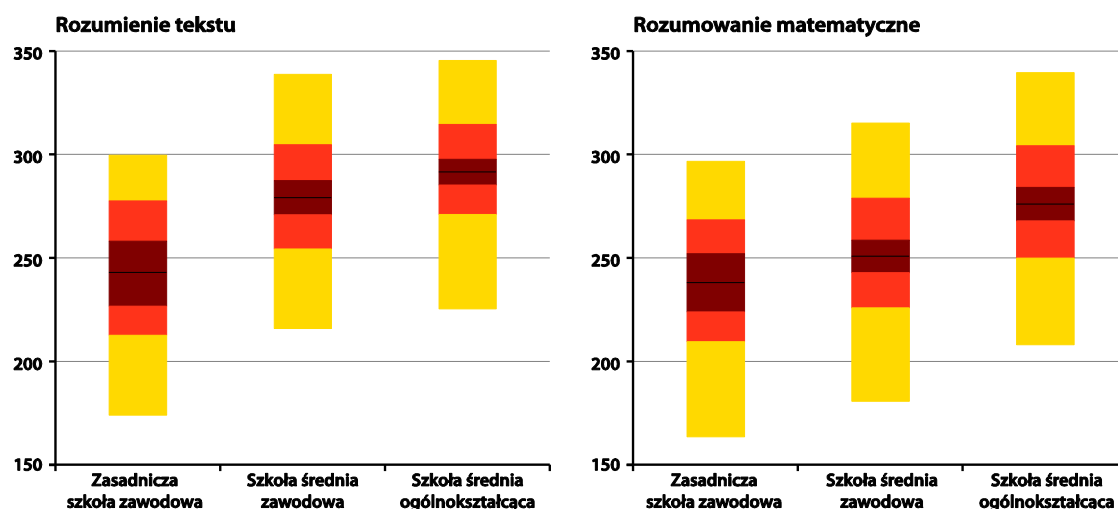
Z kolei większe szanse na wysokie kompetencje mają w Polsce osoby młodsze, mieszkające w dużych ośrodkach miejskich i z wykształceniu wyższym oraz pracujące. W przypadku rozumienia tekstu kobiety mają większe prawdopodobieństwo uzyskania wyników na poziomie 4 lub 5, ale w dziedzinie rozumowania matematycznego to wyraźnie mężczyźni uzyskują najlepsze wyniki.

CO WIADOMO O KOMPETENCJACH MŁODYCH POLAKÓW?

W Polsce wyniki osób młodych (16-24 lat) są wyższe niż przeciętne wyniki wszystkich osób dorosłych. Prawidłowość ta jest obserwowana także w większości krajów OECD, choć w Polsce różnice między generacjami należą do jednych z większych.

Poziom kompetencji uczniów poszczególnych rodzajów szkół jest zróżnicowany. Uczniowie zasadniczych szkół zawodowych mają wyraźnie niższe wyniki niż uczniowie liceów – w przypadku rozumienia tekstu uczniów tych szkół dzieli blisko 50 punktów. Zauważamy jednak, że we wszystkich krajach uczestniczących w badaniu uczniowie szkół o profilu zawodowym osiągają niższe wyniki niż uczniowie szkół ogólnokształcących, co prawdopodobnie jest skutkiem tego, że do szkół zawodowych trafia młodzież o niższych kompetencjach.

Wykres 6. Rozkład umiejętności uczniów w wieku 16-19 lat wg typów szkół



Warto podkreślić, że jednak około 25% uczniów szkół zasadniczych zawodowych posiada wyższy poziom umiejętności rozumowania matematycznego niż 50% uczniów szkół średnich.

Różnice w poziomie kompetencji widoczne są także na wyższych poziomach kształcenia. Średni poziom umiejętności absolwentów liceów kontynuujących edukację na studiach wyższych jest o około 30 punktów wyższy od tych, którzy zakończyli naukę na poziomie średnim. Dla absolwentów techników różnice te są mniejsze. Natomiast różnice w umiejętnościach między osobami kończącymi edukację na poziomie średnim i uczącymi się w szkołach policealnych są niewielkie.

Wyniki PIAAC potwierdzają występowanie nierówności w dostępie do szkolnictwa wyższego – osoby, których rodzice mają niskie wykształcenie rzadziej podejmują studia, nawet gdy mają wysoki poziom kompetencji.

Polscy studenci są zróżnicowaną grupą – najłabiej wypadają studenci kierunków w dziedzinie pedagogiki i kształcenia nauczycieli, a najlepiej – zdrowia i opieki społecznej oraz nauk przyrodniczych, matematyki i informatyki (różnice rzędu 20-30 punktów). Poziom umiejętności polskich studentów jest nieznacznie niższy od poziomu studentów pozostałych krajów OECD (3 punkty w przypadku rozumienia tekstu i 6 punktów w przypadku rozumowania matematycznego). Różnice w przeciętnych wynikach studentów różnych kierunków są analogiczne w Polsce i w krajach OECD.

Różnice w poziomach umiejętności między studentami studiów I i II stopnia są stosunkowo niewielkie. 70% absolwentów studiów I stopnia kontynuuje naukę od razu po zakończeniu tego etapu edukacji lub w przeciągu roku od zakończenia. Połowa z nich łączy naukę z pracą. Podobnie większość osób, które ukończyły studia magisterskie szybko podejmuje pracę. Aktywność zawodowa i edukacyjna studentów i absolwentów jednak w niewielkim stopniu różnicuje poziom umiejętności mierzonych w PIAAC.

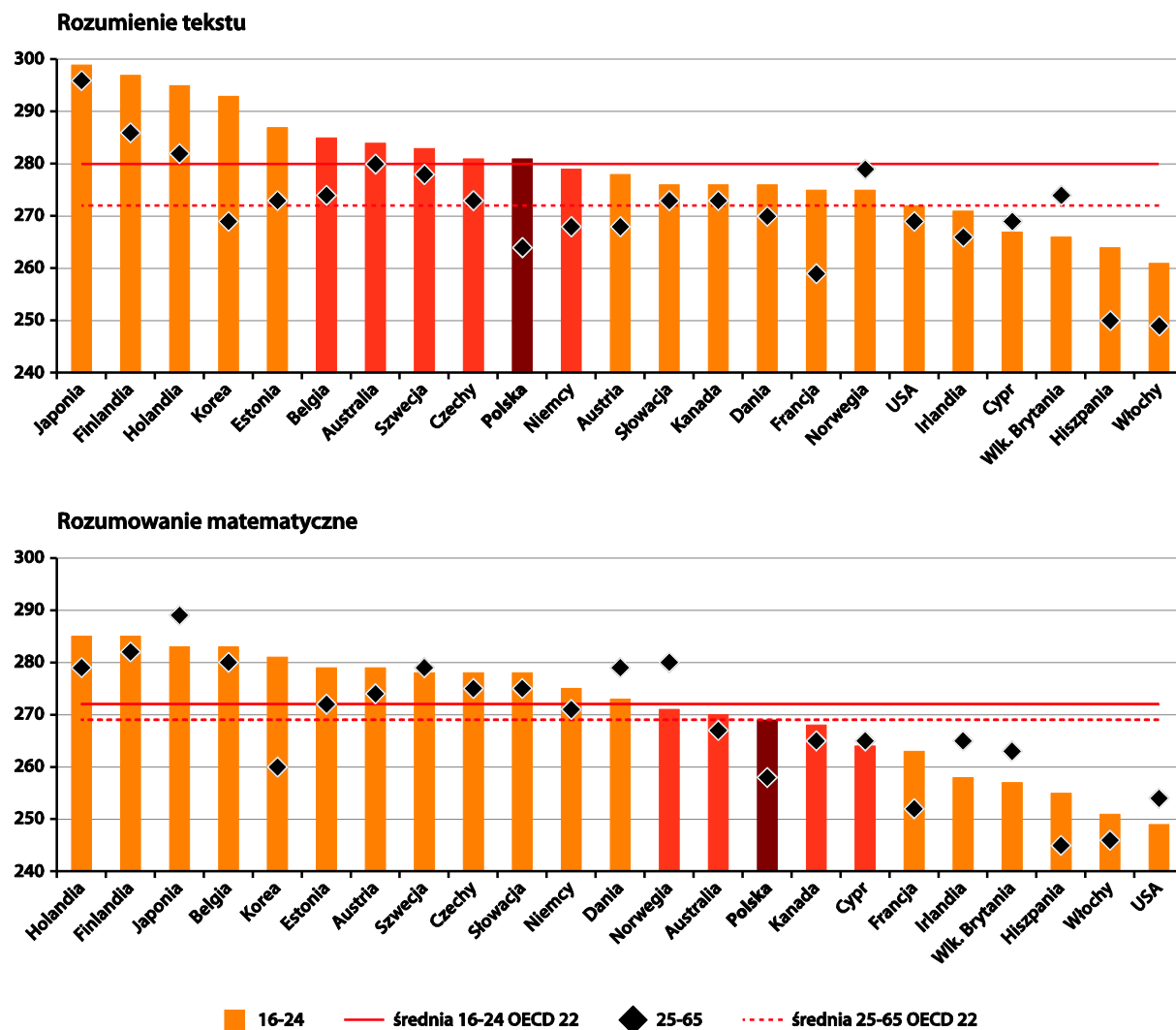
MŁODZI (16-24 LAT) NA TLE MIĘDZYNARODOWYM

Wyniki młodych Polaków w dziedzinach rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego (odpowiednio 281 i 269 pkt) zbliżone są do przeciętnych wyników osób młodych w krajach OECD (280 i 272 pkt).

Polska cechuje się stosunkowo dużą różnicą między wynikami młodszych grup wieku (16-24 lata) a resztą populacji. Osoby młode osiągnęły średnie wyniki wyższe o 17 i 11 punktów odpowiednio w rozumieniu tekstu i w rozumowaniu matematycznym. Podobny dystans między wynikami młodych i pozostałymi osobami dorosłymi badanymi w PIAAC obserwuje się we Francji, a większy tylko w Korei (odpowiednio 24 i 21 punktów różnicy). Także w krajach Europy południowej (Hiszpania i Włochy) młodzi wypadają wyraźnie lepiej, choć nadal ich wyniki są najłabsze spośród analizowanych krajów.

Wyniki PIAAC pokazują, że istnieją jednak kraje, w których przeciętne wyniki osób młodych są niższe niż osób w wieku co najmniej 25 lat. Do krajów tych należą Wielka Brytania i Norwegia (zarówno w zakresie rozumienia tekstu, jak i rozumowania matematycznego), a także Dania, Japonia i Stany Zjednoczone (dotyczy rozumowania matematycznego).

Wykres 7. Wyniki PIAAC osób w wieku 16-24 lata oraz 25-65 lat w 24 krajach



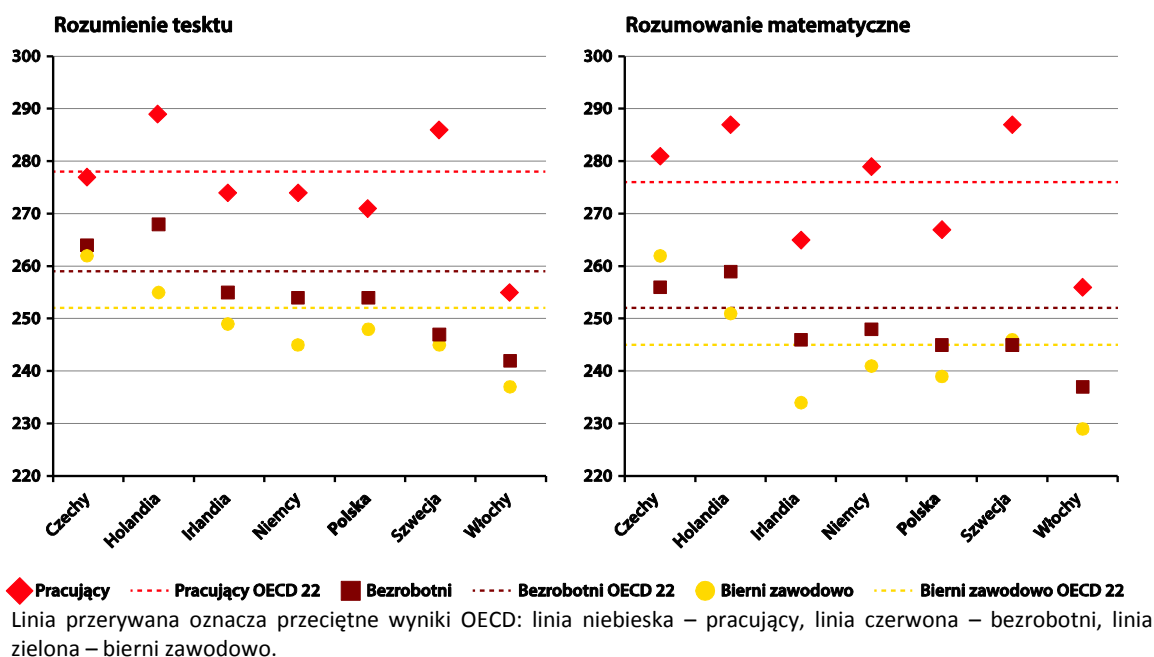
Kolorem jasnopomarańczowym oznaczono kraje, których wyniki nie różnią się istotnie statystycznie od wyników Polski (dla populacji osób 16-24 lata).

KOMPETENCJE NA RYNKU PRACY

We wszystkich krajach uczestniczących w badaniu osoby pracujące charakteryzują się wyższymi poziomami umiejętności rozumienia tekstu oraz rozumowania matematycznego niż osoby bezrobotne lub biernie zawodowo. Różnice w wynikach osób pracujących i biernych zawodowo w Polsce to 23 punkty w rozumieniu tekstu i 38 punktów w rozumowaniu matematycznym.

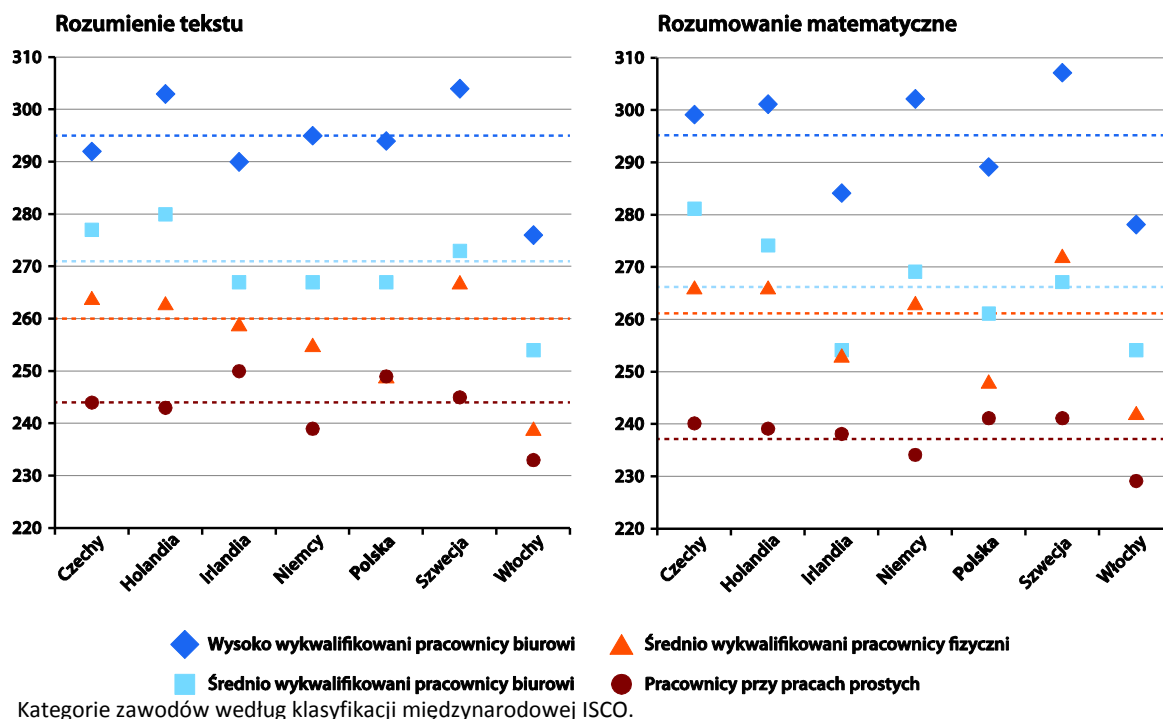
Wyniki PIAAC sugerują również, że kompetencje dużej grupy osób są niewykorzystane. Wiele osób niepracujących, w szczególności tych pozostających bez pracy przez okres nie dłuższy niż dwa lata, posiada umiejętności na wysokim poziomie. Dłuższy okres bierności zawodowej wiąże się ze spadkiem kompetencji.

Wykres 8. Przeciętne umiejętności osób w wieku 25-65 lat wg statusu na rynku pracy w wybranych krajach



Porównanie poziomu kompetencji według charakterystyki miejsca i rodzaju pracy pokazuje, że w Polsce dobrze na tle pozostałych krajów wypadają wykwalifikowani pracownicy biurowi (zgodnie z klasyfikacją zawodów ISCO). Osiągnięcia osób pracujących w zawodach wymagających średnich kwalifikacji kształtują się poniżej przeciętnych osiągnięć analogicznych grup w krajach OECD.

Wykres 9. Przeciętne umiejętności osób pracujących w wieku 25-65 lat wg grup zawodów w wybranych krajach (linią przerywaną oznaczona jest średnia OECD dla kolejnych grup zawodów)



Warto odnotować, że przeciętnie w krajach OECD poziom wykształcenia w większym stopniu wpływa na szanse zdobycia i utrzymania pracy oraz na wysokość zarobków niż poziom umiejętności, w szczególności wśród osób młodych. W Polsce znaczenie wykształcenia jest silniejsze niż w większości krajów OECD. Jednocześnie prawie co trzecia pracująca osoba w Polsce ocenia, że mogłaby mieć niższe kwalifikacje, aby wykonywać swoją pracę.

ZWIĄZKI MIĘDZY BRANŻĄ I ZAWODEM A KOMPETENCJAMI POLAKÓW

W Polsce wyniki zbliżone do średniej w danej branży w OECD osiągnęły osoby pracujące w sektorze usług. Polski sektor przemysłowy odnotowuje niższe wyniki w zakresie umiejętności badanych w PIAAC wśród zatrudnionych. W rozumowaniu matematycznym od średniej OECD dzieli Polskę 13 punktów, a w rozumieniu tekstu – 9.

Różnice te nie są jednak aż tak wyraźne jak w przypadku rolnictwa, gdzie odnotowujemy niepokojąco niskie wyniki. W grupie pracujących w tej branży więcej niż co trzecia osoba ma niski poziom umiejętności rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego – to znaczy poziomem umiejętności na poziomie 1 lub niższym. Tylko niespełna 3% osiąga poziom co najmniej 4. Przeciętne umiejętności osób pracujących w rolnictwie okazują się więc być niższe niż osób biernych zawodowo.

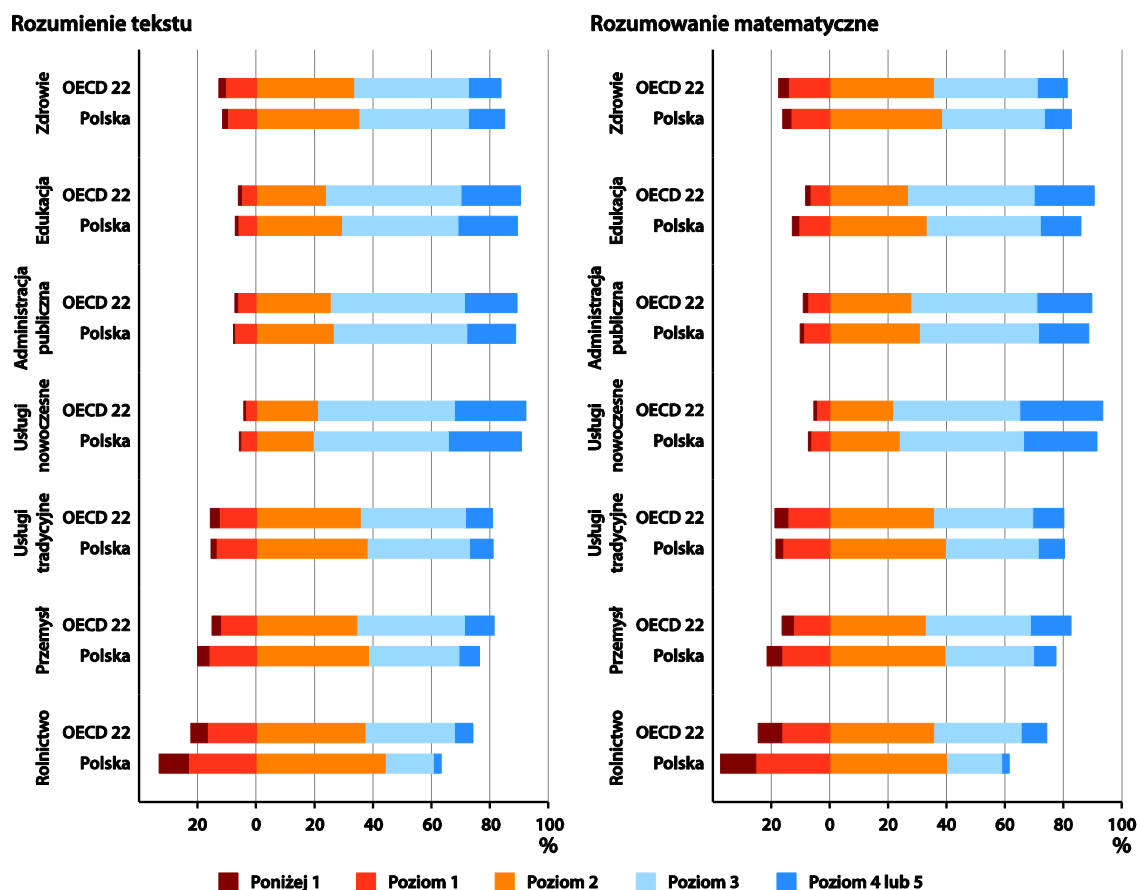
Przyglądając się bliżej wynikom osób w zależności od rodzaju działalności pracodawcy, widzimy, że najlepszymi umiejętnościami badanymi w PIAAC charakteryzują się osoby, których praca wiąże się m.in. z usługami z zakresu informatyki, finansów, ubezpieczeń, komunikacji, reklamy, marketingu, obsługi rynku nieruchomości, doradztwem podatkowym i księgowością. Grupa ta, określana tutaj łącznie jako „usługi nowoczesne” (czyli wiedzochłonne), uzyskała przeciętny wynik 299 punktów z zakresu rozumienia tekstu i 295 z rozumowania matematycznego. Obydwa wyniki są porównywalne do przeciętnych wyników osiąganych przez osoby pracujące w tych branżach w krajach OECD uczestniczących w badaniu PIAAC.

Warto także podkreślić względnie dobre wyniki pracujących w usługach związanych z edukacją (nauczyciele szkolni i akademicy, wychowawcy przedszkolni) oraz w administracji publicznej w Polsce, które są niższe od wyników sektora usług nowoczesnych o około 10 punktów i nie różnią się od wyników analogicznych grup w OECD. Wyjątkiem są tu osiągnięcia pracujących w sektorze edukacji w rozumowaniu matematycznym, dla których dystans do wyników pracujących w usługach nowoczesnych zwiększa się do 17 punktów i jednocześnie są to wyniki istotnie niższe niż przeciętne wyniki osób w tym samym sektorze w krajach OECD. W Finlandii, kraju osiągającym wysokie wyniki w badaniu PISA i uważanym za wzorzec w zakresie kształcenia i selekcji nauczycieli, obserwujemy również znacząco lepsze wyniki pracujących w tym sektorze, które kształtują się wyraźnie powyżej średniej OECD (311 i 305 wobec 293 i 290 punktów średnio w OECD w zakresie rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego).

Osoby pracujące w usługach określonych tutaj jako „tradycyjne” (m.in. handel, transport, hotelarstwo, gastronomia, ochrona, sprzątanie) charakteryzują się wynikami zbliżonymi do przeciętnych wyników ogółu osób pracujących w Polsce i jednocześnie zbliżonymi do przeciętnych wyników osiąganych w krajach OECD osób zatrudnionych w analogicznej grupie usług.



Wykres 11. Częstości poziomów umiejętności (w%) pracujących w wieku 25-65 lat w Polsce i w OECD wg rodzaju działalności miejsca pracy



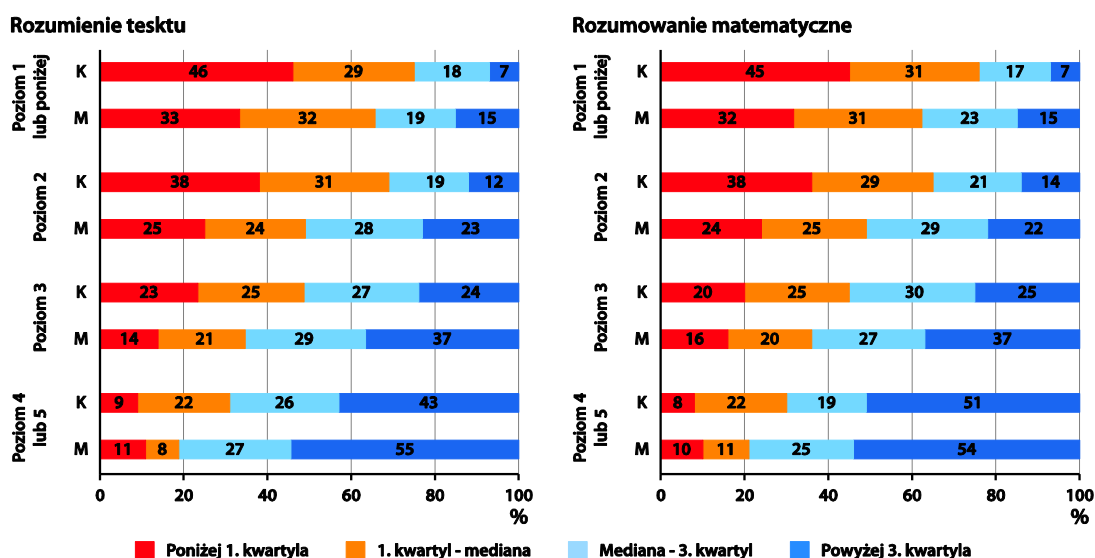
Przedstawione grupowanie rodzajów działalności oparte jest o klasyfikację ISIC (w Polsce klasyfikacja PKD), przyporządkowując do przedstawionych grup odpowiednie sekcje klasyfikacji. Rolnictwo: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A); Przemysł: Górnictwo i wydobywanie (B), Przetwórstwo przemysłowe (C), Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D), Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E), Budownictwo (F); Usługi tradycyjne: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G), Transport i gospodarka magazynowa (H), Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N); Usługi nowoczesne: Informacja i komunikacja (J), Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K), Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L), Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M); Administracja publiczna: Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O); Edukacja: Edukacja (P); Zdrowie: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q).

JAK NASZE KOMPETENCJE WPŁYWAJĄ NA ZAROBKI?

W badaniu zaobserwowano korelację między poziomem kompetencji a zarobkami. Wśród osób o umiejętnościach na poziomie 1 lub poniżej ponad 2/3 to osoby o dochodach niższych od średniej dochodów w kraju. Natomiast w grupie osób osiągających poziom 4 lub 5, co czwarty zalicza się do najlepiej zarabiających w kraju.

Natomiast wyższe zarobki mężczyzn o tych samych co kobiety kompetencjach potwierdzają występowanie luki wynagrodzeń ze względu na płeć na rynku pracy.

Wykres 12. Rozkład dochodów osób pracujących w wieku 25-65 lat w Polsce osiągniętych wg płci określony poziom umiejętności



Rozkład dochodów oszacowany na podstawie informacji o miesięcznych dochodach pracowników najemnych i samo-zatrudnionych.

Polska, podobnie jak Czechy, Szwecja, Słowacja i Estonia, charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem dochodów związanym z poziomami umiejętności. Odmienne jest w Stanach Zjednoczonych, gdzie to zróżnicowanie jest wysokie.

Warto zwrócić także uwagę na to, że według danych PIAAC nawet osoby na poziomie 4 lub 5 w Polsce zarabiają mniej lub porównywalnie do osób o najniższych poziomach umiejętności w krajach Europy Zachodniej i Ameryki.

WYKORZYSTYWANIE TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH

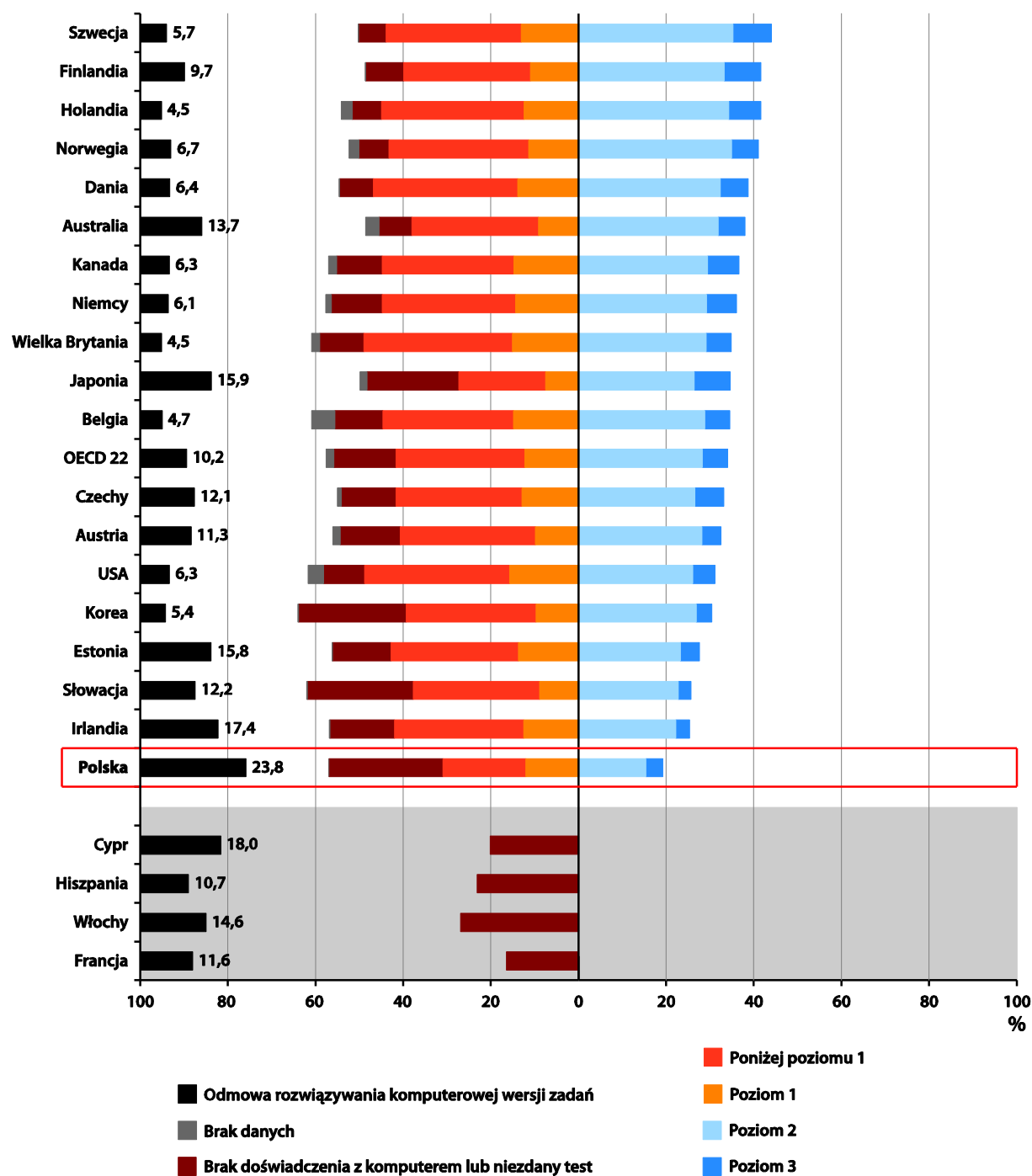
Badanie PIAAC, oprócz wyników dotyczących umiejętności rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego, pozwala na ocenę kompetencji wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Kompetencje te zdefiniowane są jako umiejętności wykorzystania komputera oraz internetu do pozyskiwania i analizy informacji, porozumiewania się z innymi oraz wykonywania praktycznych zadań w kontekście prywatnym, zawodowym i społecznym.

Aby możliwy był pomiar umiejętności wykorzystywania TIK, respondent musiał rozwiązywać komputerową wersję zadań. W Polsce 23,8% badanych dorosłych odmówiło rozwiązywania zadań w takiej wersji (wobec 10,2% średnio w krajach OECD) i jest to najwyższy odsetek wśród krajów biorących udział w badaniu. Dodatkowo 19,5% osób zadeklarowało brak doświadczenia z komputerem, a 6,5% nie zaliczyło testu podstaw obsługi komputera (używanie myszki, pisanie na klawiaturze, zaznaczanie tekstu, przenoszenie elementów na ekranie), mimo zadeklarowanej znajomości obsługi komputera. W rezultacie ogółem tylko 50,2% osób rozwiązywało zadania w wersji komputerowej (wobec 75,6% średnio w krajach OECD).

Umiejętności wykorzystywania TIK Polaków są najniższe wśród krajów, które przeprowadziły tę część badania. Tylko 19% Polaków posiada wysokie umiejętności wykorzystywania TIK

(poziom 2 lub 3) wobec 34% średnio w OECD. W czołówce znajdują się kraje skandynawskie i Holandia, gdzie ponad 40% obywateli posiada wysokie umiejętności komputerowe.

Wykres 13. Odsetek osób w wieku 16-65 lat wg poziomów umiejętności wykorzystywania TIK





KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Umiejętności wykorzystywania TIK są silnie zróżnicowane ze względu na wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania i status na rynku pracy. 38% osób młodych (16-24) posiada wysokie umiejętności wykorzystywania TIK, wśród osób starszych (55-65) odsetek ten wynosi zaledwie 3% (w OECD 11%). Około 37% osób z wykształceniem wyższym posiada wysoki poziom umiejętności wykorzystywania TIK, wobec 2% w grupie osób o najniższym wykształceniu. Mieszkańcy miast wypadają lepiej niż mieszkańcy wsi. W miastach powyżej 500 tys. mieszkańców odsetek osób o najniższych umiejętnościach wynosi co najmniej 22%, a na terenach wiejskich – co najmniej 46%.

Płeć także różnicuje poziom posiadanych umiejętności wykorzystywania TIK, choć nie w tak dużym stopniu jak wiek czy miejsce zamieszkania. W Polsce 21% mężczyzn osiągnęło poziom 2 lub 3 umiejętności a wśród kobiet 18%. Ogółem ten sam udział kobiet i mężczyzn w Polsce rozwiązywał komputerową wersję zadań (50%).

Pracujący Polacy rzadziej i mniej intensywnie niż w innych krajach korzystają z komputera w pracy (46% nigdy nie korzysta wobec 30% w krajach OECD). Jednak osoby pracujące w Polsce posiadają wyraźnie wyższy poziom umiejętności wykorzystywania TIK niż osoby niepracujące: 20% pracujących, wobec 5% biernych zawodowo, ma wysoki poziom umiejętności wykorzystywania TIK.

Mimo że w dziedzinie wykorzystywania TIK wyniki osób młodych (16-24 lata) w Polsce są, tak jak w pozostałych dwóch dziedzinach, wyraźnie wyższe niż wyniki starszych generacji, to jednak na tle krajów OECD młodzi Polacy wypadają słabo – 38% posiada wysoki poziom umiejętności wykorzystywania TIK wobec średniej 51% w krajach OECD.

W Polsce 12,4% osób młodych odmówiło rozwiązywania komputerowej wersji zadań PIAAC, a 7,6% nie miało podstawowych umiejętności obsługi komputera (7,0% nie zdało testu obsługi, a 0,7% zadeklarowało brak doświadczenia z komputerem). W rezultacie 80,0% osób poniżej 24. roku życia rozwiązywało w Polsce komputerową wersję testu PIAAC. Mniej młodych rozwiązujących zadania na komputerze było tylko w Japonii, natomiast na Cyprze ok. 4 punkty procentowe więcej. W większości pozostałych krajów udział ten przekroczył 90%.

Wyniki badania PIAAC pokazują, że także wśród młodych istnieje grupa osób nieposiadających podstawowych umiejętności obsługi komputera. Można ją szacować na co najmniej 7,6%, jednak dodatkowo 12,4% odmówiło udziału w wersji komputerowej. Ta grupa najrzadziej używa TIK w życiu codziennym i w pracy, co świadczyć może, że odmowy spowodowane były niskimi umiejętnościami w tej dziedzinie.

Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) zatrudnia około 150 badaczy zajmujących się edukacją – socjologów, psychologów, pedagogów, ekonomistów, politologów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych – wybitnych specjalistów w swoich dziedzinach. Instytut uczestniczy w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych, przygotowuje raporty, sporządza ekspertyzy oraz pełni funkcje doradcze w tym zakresie, aktywnie promuje politykę edukacyjną opartą na faktach (evidence-based policy and practice) i szczególnie dużą wagę przywiązuje do badań, których wyniki mogą zostać wykorzystane w praktyce i polityce edukacyjnej, zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Badanie PIAAC zostało przeprowadzone w ramach realizowanego przez IBE projektu systemowego „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”.

Więcej: www.ibe.edu.pl